

A számítógép használata és a fájlkezelés

**MS Office 2003
Windows XP**

Dr. Pétery Kristóf

**Mercator
Stúdió**

Dr. Pétery Kristóf

A számítógép használata és a fájlkezelés Windows XP-vel

**ECDL és számítógép kezelői vizsga előkészítő 2.
az NJSZT Syllabus 4 alapján**

Mercator Stúdió
2004.

Minden jog fenntartva, beleértve bárminemű sokszorosítás, másolás és közlés jogát is.

Kiadja a Mercator Stúdió
Felelős kiadó a Mercator Stúdió vezetője
Lektor: Gál Veronika
Szerkesztő: Pétery István
Műszaki szerkesztés, tipográfia: Dr. Pétery Kristóf

ISBN 963 9496 64 2

© Dr. Pétery Kristóf PhD, 2004
© Mercator Stúdió, 2004

Mercator Stúdió Elektronikus Könyvkiadó
2000 Szentendre, Harkály u. 17.
T/F: 06-26-301-549
06-30-30-59-489

TARTALOM

TARTALOM	4
ELŐSZÓ	8
A KÖNYV HASZNÁLATA	11
Tanulási tanácsok	13
BEVEZETÉS	14
A 2. ECDL modulról	14
A vizsgáról	14
Feladatok.....	14
Értékelés	15
A könyv fejezetei.....	15
Összefoglalás	16
A SZÁMÍTÓGÉPES KÖRNYEZET	17
Az operációs rendszerekről.....	17
Rendszertípusok	18
A Microsoft operációs rendszerei	18
Első lépések.....	20
A számítógép elindítása	20
A számítógép újraindítása	21
Rendszerbetöltés utáni lépések	24
Gyors felhasználóváltás	27
Kijelentkezés	27
Leállítás, a gép megfelelő kikapcsolása	28
A munkaállomás lezárása	29
Kezelőeszközök	29
Billentyűzet.....	30
Egér.....	36
A nem válaszoló alkalmazás bezárása.....	39
Alapvető információk és tevékenységek	40
Az alapvető rendszerinformációk lekérdezése	41
A számítógép beállításainak megváltoztatása.....	43
A billentyűzet jellemzőinek beállítása	54

A hordozható adattároló eszközök formázása.....	57
Az alkalmazások telepítése és eltávolítása.....	59
Programok telepítése és törlése.....	59
A Súgó funkcióinak használata.....	61
Szöveg szerkesztése.....	71
Jegyzetömb (Notepad).....	71
WordPad.....	76
Összefoglalás.....	82
A MUNKAASZTAL.....	83
A Windows XP képernyő részei.....	83
Feladat.....	85
Feladat.....	86
A Tálca.....	87
Feladat.....	89
Ikontípusok.....	89
Feladat.....	92
A munkaasztal ikonjai.....	96
Feladat.....	98
Feladat.....	101
A Start menü.....	104
Munka az ablakokkal.....	112
Ablakok kezelése.....	113
Az ablakok részei.....	114
Menüsor.....	115
Eszköztár.....	115
Állapotsor.....	115
Gördítősáv.....	116
Ablakvezérlés.....	117
Feladat.....	117
Feladat.....	119
Ablakok méretezése.....	119
Feladat.....	120
Ablakok mozgatása, elrendezése.....	120
Párbeszédpanelek, parancsok.....	120
Összefoglalás.....	122
FÁJLKEZELÉS.....	123

Fogalmak	123
A Windows Intéző	124
Az Intéző nézetei	125
Az Intéző testre szabása	131
Az Intéző vezérlése egérrel – fájlmozgatás	134
Az Intéző vezérlése billentyűzettel	135
Állományok jellemzői	136
Képállományok gyors megtekintése	144
Csatlakozás hálózati meghajtóhoz	145
Hálózati kapcsolat megszüntetése	148
Mappák és almappák létrehozása	148
Mappák és fájlok keresése	148
Feladat	151
Feladat	153
Mappák és fájlok másolása és mozgatása	154
Feladat	156
Mappák és fájlok átnevezése	157
Mappák és fájlok törlése	157
Feladat	158
A Lomtár kezelése – törlés, visszaállítás	159
A Lomtár beállítása	159
Feladat	160
Kedvencek kezelése	163
Lemezkezelés az Intézőben	164
A fájlok számának kijelzése	165
Mappa beállításai	165
Feladat	168
Összefoglalás	169
VÍRUSOK	170
Fogalmak	170
Hogyan juthat be a vírus a gépekbe?	172
A vírusok következményei	172
Védekezési lehetőségek	172
Vírusirtó program használata	174
A tűzfal	175
Összefoglalás	176

NYOMTATÁSKEZELÉS	177
Nyomtatók beállítása	177
Feladat	185
A nyomtatási sorok kezelése	194
Feladat	196
Összefoglalás	197
IRODALOM	198

ELŐSZÓ

Az ECDL (European Computer Driving Licence) – magyarul Európai Számítógép-használói Jogosítvány – olyan bizonyítvány, amely tanúsítja, hogy birtokosa sikeresen letett egy információ-technológiai alapismereteket mérő elméleti, és hat számítógép-használói jártasságot mérő gyakorlati vizsgát. Az okmány tehát nem elsősorban az informatikai, hanem a felhasználói ismereteket igazolja, melyet minden európai polgár megszerezhet.

Az eredetileg európai programként indult rendszert, illetve ahhoz hasonlót vezetnek be Kanadában, Ausztráliában, Dél-Afrikában és az Egyesült Államokban is. Itt a vizsgarendszer neve: ICDL – International Computer Driving Licence.

A számítógépes ismeretek napjainkban egyre alapvetőbbé válnak az élet minden területén. Az ECDL tanúsítvány igazolja birtokosának számítógép-használói ismereteit. Az ilyen igazolást jól használhatják azok, akiknek munkája megköveteli a számítógépes ismereteket – függetlenül tudományágtól – diákok, munkavállalók és munkáltatók egyaránt. A vizsgákra való felkészítés pedig hasznos lehet azoknak is, akik kedvtelésből akarják megtanulni a számítógépek használatát.

Az ECDL vizsgákat az ismeretek igazolására eddig több mint 26 országban vezették be. Előreláthatólag 2004-re több ötmillió feletti létszám rendelkezik majd az ECDL-bizonyítvánnyal.

Az ECDL szándéka:

- ✚ az általános számítástechnikai tudásszint emelése a jelenlegi és a leendő munkavállalók körében,
- ✚ a számítógéppel dolgozók munkájának eredményesebbé tétele,
- ✚ az információ-technológiai befektetések hatékonyságának növelése,
- ✚ a felhasználók megismertetése a legújabb, és a legmagasabb színvonalú módszerekkel.

Az ECDL-bizonyítvány megszerzéséhez szükséges egy elméleti és hat gyakorlati vizsga: it-alapismeretek (elmélet), operációs rendszerek, szövegszerkesztés, táblázatkezelés, adatbázis-kezelés, pre-

zentáció, azonkívül információ és kommunikáció. Sőt az ECDL Start keretében az ECDL-végbizonyítvány megszerzéséhez a hét modul helyett elegendő négy modulvizsgát letenni a nemzetközi bizonyítványhoz. Az ECDL Start kötelező moduljai az operációs rendszerek, a szövegszerkesztés, az információ és kommunikáció, míg a negyedik modul szabadon választható az it-alapismeretek, a táblázatkezelés, az adatbázis-kezelés és a prezentáció közül.

A vizsga modulonként tehető le az arra feljogosított vizsgaközpontokban. A vizsgarendszer felelőse és jogtulajdonosa Magyarországon a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság.

A hét vizsga kissé részletesebben:

Információ-technológia alapismeretek: Elméleti vizsga az alapvető számítógépes fogalmakban való jártassággal kapcsolatosan és a számítógépek alkalmazási területeinek ismeretéről.

Gyakorlati vizsgák:

A számítógép használata és a fájlkezelés (Operációs rendszerek): A többi modul elvárt szintű alkalmazásához, valamint a számítógép minél több hasznos szolgáltatásának kiaknázásához elengedhetetlenül fontos ismerni a számítógépes rendszert működtető lényeges funkciókat.

Szövegszerkesztés: Számítógép segítségével készülő szövegek létrehozása, szerkesztése, formázása, tárolása és nyomtatása. E terület fontosságát kiemeli, hogy napjainkban az írásos dokumentumok nagy részét szövegszerkesztő programokkal állítják elő.

Táblázatkezelés: Táblázatok, jegyzékek és listák számítógépes előállítás, kezelése. A táblázatkezelő programok jelentősége azért is nagy, mert ezeken a funkciókon kívül alkalmasak még a számítárok, keresések, szűrések elvégzésére, valamint az adatok szemléletes, grafikus bemutatására is. Ennek köszönhetően az ilyen programokat költségvetések, előrejelzések, üzleti és műszaki számítárok, pénzügyi jelentések elkészítésére, kisebb adatállományok kezelésére alkalmazzák.

Adatbázis-kezelés: A nagy mennyiségű adatok nyilvántartására, gyors és rugalmas kezelésére, elérésére használható. Ilyen igényekkel nap, mint nap találkozhatunk a valós életben.

Prezentáció és grafika: A prezentáció elképzeléseink, terveink és más témák látványos előadásában segít. A számítógép támogató-

sával végzett bemutatók az eredményes kommunikáció eszközévé váltak az üzleti életben és az oktatásban egyaránt. A grafika illusztrációs eszközei, nemcsak az építészeknek, mérnököknek, illusztrátoroknak és grafikusoknak fontosak, hanem használatuk beépül a szövegszerkesztő és bemutató készítő programokba.

Információs hálózati szolgáltatások: A számítógépes hálózatok teszik elérhetővé sokak számára az erőforrásokat és a kommunikációt. Ezek biztosítására napjainkra már az egész világot behálózó kapcsolatrendszert fejlesztettek ki több millió számítógép összekapcsolásával. A modul az információs szupersztráda eredményes használatához szükséges ismereteket nyújtja a felhasználók számára.

Az első vizsga előtt a jelentkező egy vizsgakártyát kap, amelyre minden sikeres vizsgát rávezetnek. Az összes vizsga letétele után a vizsgaközpont a kártyáját elküldi az NJSZT ECDL irodájába, ahol ennek alapján kiállítják az ECDL bizonyítványt. A hét vizsgát a regisztráció megkezdésétől számított három éven belül kell letenni bármelyik hivatalos európai ECDL vizsgaközpontban.

A vizsgakérdéseket bármely szolgáltatótól származó szoftver alapján összeállíthatják. Néhány vizsgának különböző változatai lehetnek a vizsgaközpont felszereltségétől, a rendelkezésre álló eszközöktől függően.

A Mercator Stúdió sorozatával az eredményes felkészülést kívánja szolgálni. Minthogy a vizsgaközpont felszereltsége eltérő lehet, illetve az alkalmazott eszközök az informatikában megszokott módon, viszonylag rövid átfutási idővel cserélődnek, sorozatunk köteteit mindig a leggyakrabban használt rendszereknek megfelelően dolgozzuk át. Eközben azonban mindig ragaszkodunk a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság által kiadott 4. syllabus-hoz.

A sorozat e-book formájában jelenik meg, közvetlen előzményének és ajánlott szakirodalomnak tekinthető a kiadó e témában mára már száz fölé emelkedett kötetének sora. Szintén kiegészítésként ajánljuk hagyományos „papíros” könyveinket is más kiadók igen fontos példatárait (kiemelve a Kossuth Kiadó ECDL-vizsgapéldatárát). A tárgyalt ismeretek néhány OKJ- (Országos Képzési Jegyzékben szereplő) szakma számítástechnikai feltételeinek is megfelelnek.

A KÖNYV HASZNÁLATA

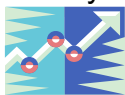
A könyv kiadásával az egyéni, számítógép felhasználásával végzett tanulást kívánjuk támogatni. Ennek előnye a teljes időbeli megköttöttségtől mentesség, szabad időbeosztás mellett az is, hogy az elektronikus könyvet a képernyő egy részén magunk előtt tartva, a képernyő egy másik részén a tárgyalat alkalmazás futtatásával követhetjük a leírtakat.

Ez a könyv az ingyenes Acrobat Reader 5.0 vagy az Acrobat e-Book Reader segítségével olvasható. Akinek nincs ilyen programja, az letöltheti többek közt a www.adobe.com webhelyről is. Az ilyen típusú könyvek igen előnyös tulajdonsága, hogy a képernyőn megjeleníthető a tartalomjegyzék, amelynek + ikonjaival jelölt csomópontjaiban alfejezeteket tartalmazó ágakat nyithatunk ki. A tartalomjegyzék bejegyzései ugyanakkor ugróhivatkozásként szolgálnak. Ha egy fejezetre akarunk lépni, akkor elegendő a bal oldali ablakrészben megjelenített könyvjelző-lista megfelelő részére kattintani. Sőt az ilyen könyvek teljes szövegében kereshetünk.

A sorozat könyveinek tartalma az NJSZT 4. syllabusához igazodik. A kiadványok összeállításakor a közérthetőség mellett a legfontosabb szempont az volt, hogy sikeresen támogassuk az ECDL vizsgák letételére készülő Olvasót. Minthogy mindegyik kötet sok ismeretet tárgyal, a könnyebb kezelhetőség érdekében néhány olyan tipográfiai megoldást alkalmaztunk, amelyek felhívják a figyelmet a könyv speciális funkciójú részeire.

Ezek egy részét újabban a „papíros” könyvek margóin helyezik el, ami ez elektronikus könyv használatát nemcsak megkönnyítené, hanem néha bizony megnehezítené is. Ezért helyettük a könyvben való tájékozódást segítő csak a bekezdés elején megjelenő szimbólumokat, illetve háttérszínezést alkalmaztunk. A jelek segítségével könnyebben megtalálhatók az új ismereteket leíró részek, a célok és a feladatok. Mindegyik ECDL kötetünkben, mindegyik modul tárgyalásakor azonos jelöléseket használtunk. A parancsok és a párbeszédpanelek nevét **félkövéren**, a párbeszédpanelek listáiban szereplő elemeket, illetve könyvtárakat, mappákat *dőlten* szedtük. A billentyűket és kombinációikat **bekeretezve** jelöljük.

A könyv részeit jelző rajzok és jelentésük:

Célkitűzés. A fejezetek elején bemutatjuk a fejezet végigolvasásával, ismereteinek elsajátításával, gyakorlatainak, feladatainak megoldásával elérendő célt. A fejezet csak a célhoz vezető úthoz szorosan kapcsolódó és a korábbi fejezetekben tárgyalt ismeretekre alapozó ismeretanyagot tartalmaz. Amennyiben ez a célkitűzés elolvasása alapján ismertnek tűnik, ugorjunk a következő fejezethez.

Időtartam. A célkitűzést követően minden tanulási egység megkezdésekor bemutatjuk, átlagosan mennyi idő szükséges az adott tananyag elsajátításához. A becsült időtartam az összes feldolgozási időre vonatkozik, amelyet érdemesebb több részre bontva teljesíteni. A rész időtartamokat mindenki tetszése, képességei és előismeretei szerint maga válassza meg.

Új ismeretek. Ezzel a jellel hívjuk fel a figyelmet egy korábban nem tárgyalt ismeretre. Persze a teljesen kezdők számára minden újdonság lehet, mégis ezt a jelet csak a legfontosabb esetekben alkalmaztuk. Ahol ez a jel szerepel, rendszerint leíró magyarázat mutatja be az új fogalmakat, ismereteket.

Közösen oldjuk meg. A kötetben számos feladat szerepel. A mellékelt szimbólummal jelöljük azokat, amelyekhez részletes megoldási kulcsot is adunk. Ezekben lépésről-lépésre leírjuk a feladat megoldásához vezető utat, alkalmazandó fogásokat. Természetesen hasznosabb, ha a feladat kiírása után előbb magunk próbáljuk a megoldást megkeresni, és csak ha megakadtunk, akkor nézzük meg a bemutatott megoldást.

Önállóan oldjuk meg. A mellékelt szimbólummal jelöljük azokat a feladatokat, amelyeket a fejezet korábbi részeinek elolvasása után az Olvasó önmaga is meg tud oldani. Ha mégis nehézségei támadnak, akkor lapozzon a fejezetben előrébb, mert a megoldás ott megtalálható. Az ilyen feladatok alkalmasak a megszerzett tudás ellenőrzésére is.

Több megoldás is van. Rendszerint több megoldás is alkalmazható egy-egy feladat esetében. Ezzel a szimbólummal jelezzük, hogy a feladat több megoldását is bemutatjuk. A több megoldás közül általában első helyen mutatjuk be azt, amelyet gyorsasága vagy egyszerűsége miatt gyakrabban

alkalmaznak. Ilyen esetekben legalább az egyik megoldást el kell sajátítani.

Elértük a célt. A fejezet végén összefoglaljuk a megszerzett ismereteket. A szimbólum jelzi, hogy megoldottuk a fejezet elején kitűzött feladatokat. Az összefoglaló segít elhelyezni az új tapasztalatokat és fogalmakat az ismeretek rendszerében.

Megjegyzés. A szimbólum jelzi az adott témához kapcsolódó fontosabb és szélesebb körű információt. Ezeket rendszerint a „papíros” könyvek a margón helyezik el.

Trükk, ötlet. A témához kapcsolódó speciális megoldást mutat be. A tárgyalt eljárás rendszerint az ECDL vizsganyagon túlmutató hasznos fogás, ami az Olvasó részére a teljesség, a jobb megértés, vagy egyenesen a számítógépes szoftverüzemeltető képezés megszerzése céljából ajánlatos.

Tanulási tanácsok

Bár az ECDL vagy egy szoftverüzemeltető vizsgára készülők rendszerint már többféle ismerettel rendelkeznek, köztük tanulási tapasztalatokkal is, de az elektronikus könyv használata minden bizonnyal számukra is tartalmaz újdonságokat.

A tanulást ezért mindenképpen a könyv kezelésének elsajátításával, szerkezetének megismerésével kezdjük. Olyan ablakméretet és nagyítást állítsunk be *e-book* vagy *Acrobat Reader* programunkban, amely biztosítja a megerőltetés nélküli, kényelmes olvasást, szükség esetén az olvasó ablaka mellett a feladatok kipróbálását is. A gyors tájékozódás érdekében használjuk a tartalomjegyzéket, könyvjelzőket, illetve az olvasók beépített keresőszolgáltatásait.

A fejezetek logikus, a programokat kezelő felhasználók ismereteinek, a funkciók használatának sorrendjében követik egymást.

Az ismeretek elsajátításához tűzzünk magunk elé ésszerű, be tartható határidőket. Az egyes fejezetek és feladatok között ne tartunk túlságosan nagy szüneteket, mert gyakorlás nélkül hamar felejtünk. Minden feladatot oldjunk meg, szükség esetén és az ismeretek rögzítése érdekében többször ismételjük.

BEVEZETÉS

A 2. ECDL modulról

Az *Operációs rendszerek* modul a személyi számítógép és az operációs rendszer használatához szükséges alapvető ismereteket tartalmazza. Az itt tárgyalt információkban való minimális jártasság elengedhetetlenül fontos a számítógép-felhasználók számára és így a jelöltek számára is.

Ezen ismeretek birtokában a jelölt képes a gép grafikus felületén való hatékony munkára. Ehhez szükséges a munkaasztal ikonjaival és az ablakok kezelésével végezhető tevékenységek alapos ismerete, jártasság a környezet testre szabásában.

A hatékony munka érdekében tisztában kell lenni a fájlok és könyvtárak, illetve mappák szervezésével, melynek gyakorlati alkalmazása a fájlok és könyvtárak létrehozása, átnevezése, másolása, mozgatása. A jelöltnek számot kell adnia a keresési lehetőségek és az operációs rendszerbe épített egyszerű szerkesztők és a nyomtatási vezérlők ismeretéről is.

A vizsgáról

A modul felméri a számítógép eredményes használatához nélkülözhetetlen alapvető ismeretek elsajátítását. A vizsgázónak négy feladat végrehajtásával kell tanúsítania, hogy képes alapvető feladatokat végrehajtani a számítógépen.

Feladatok

- Könyvtárak és alkönyvtárak létrehozása - a könyvtárak felépítésének ismerete.
- Fájlok mozgatása és másolása.
- Fájlok kitörlése egy vagy több könyvtárból.
- Fájl létrehozása szerkesztőprogrammal és elmentése egy könyvtárba. A szerkesztőprogram lehet szövegszerkesztő vagy egyszerű szerkesztő program.
- Fájlok átnevezése.

- ✚ Könyvtár tartalmának elemzése: a könyvtárban szereplő fájlok száma, a fájlok mérete és létrehozásuk/aktualizálásuk ideje.
- ✚ Lemezek formattálása.
- ✚ Adatok biztonsági másolása - fájlok másolása más lemezekre vagy az adott lemezen egy másik könyvtárba.
- ✚ Fájlok mentése mágneslemezekre.
- ✚ Különböző nyomtatók kiválasztásának módja.
- ✚ Nyomtatás az installált nyomtatóval.

Értékelés

Az elégséges eredményhez 80%-os teljesítmény szükséges. A rendelkezésre álló idő 45 perc. A válaszokat mágneslemezen kell beadni.

A könyv fejezetei

A könyv fejezetei a tárgyalt témakör nehézsége és a korábbi feladatokban szerzett jártasság elvárása alapján egymásra épülnek. Segítségükkel a teljesen gyakorlatlan felhasználó fokozatosan sajátíthatja el a számítógép kezeléshez szükséges ismereteket. A fejezetek tehát építenek a korábbi fejezetekben megszerezhető tapasztalatokra, melyekhez csak a legszükségesebb elméleti alapokat tárgyaljuk. A didaktikai vezérlő elv: fokozatosan, az egyszerűtől a bonyolultig.

Az összeállított feladatok részben a valós életben előforduló eseteket példázzák, részben azt a szándékot tükrözik, amellyel saját és mások oktatási tapasztalatai alapján az ismeretfeldolgozási nehézségek felbukkanásákor szeretnénk támogatást nyújtani. A témák mégoly közérthető tárgyalása is csak akkor követhető, és a megszerzett ismeretek akkor rögzülnek, ha működés közben sajátíthatják el a program alkalmazását, valamint meggyőződhetnek a feladatmegoldás hasznosságáról.

Ennek érdekében a fejezeteket célkitűzéssel kezdjük, amelyben tömören bemutatjuk az adott fejezetben elérhető ismeretszintet, annak rendeltetését és a későbbi hasznosítását, vagyis a megismert funkciók beépülését a többi feladat és általában a számítógép-

kezelés sorába. A célkitűzést követően megadjuk a fejezet elsajátításához szükséges az átlagos feldolgozási időt is. A ténylegesen szükséges idő természetesen az egyéni képességek, adottságok, illetve gyakorlat, korábbi ismeretek függvénye.

Összefoglalás

A könyv elolvasása, illetve a feladatok elvégzését követően az ECDL vizsgafeladatok minden bizonnyal sikeresen megoldhatók. Ugyanakkor azt is megemlítjük, hogy ez a szint bár a mindennapokban rendszerint elegendőnek bizonyul, de a számítógép- és programhasználatnak csak egy jó közepes szintjét jelenti. Ennél magasabb szintre csak rengeteg gyakorlással, a sűgő és a szakirodalom böngészésével juthatunk. Így tehetünk szert olyan ismeretekre is, amelyekről részint az ECDL szintet meghaladó volta, részint a könyv kötött terjedelme miatt nem szólhattunk. Említést érdemel az ilyen haladó programalkalmazás esetén a számítógép, a munkafelület testre szabása stb.

Megnyugtató lehet viszont, hogy a tárgyalt ismeretek szinte csak kis változtatással alkalmazhatók más operációs rendszerekben is, nemcsak az itt bemutatott Windows XP esetében (például a Windows 98-ban, a Windows 2000 (Home és Professional változatában), a Windows NT 4.0-ban. Minél későbbi operációs rendszert ismerünk meg ugyanis, melynek fejlesztésében támaszkodtak az előzményekre, ismereteinket a korábbi rendszereken is hasznosíthatjuk. A korábbi, ugyanattól a cégtől származó operációs rendszer változatoktól az új megoldások nem sokban térnek el (vagy legalábbis nem az általános felhasználói szinten).

A SZÁMÍTÓGÉPES KÖRNYEZET

E bevezető célja a kezdő programhasználók megismertetése az operációs rendszerek feladataival, a Windows operációs rendszer forgalmazott típusaival, indításával, alapvető beállításával és a rendszerkörnyezet főbb elemeivel, a munkaablak részeivel. A fejezetben ismertetett információk megalapozzák az operációs rendszer későbbi biztos használatát, ezért ismeretük elengedhetetlenül fontos.

A fejezet feldolgozásának becsült átlagos ideje három óra, érdemes ezt személyes adottságainknak megfelelő kisebb részekre bontani.

Az operációs rendszerekről

Operációs rendszer a számítógép működését biztosító, a működésért felelős programok (rendszer szoftver) összessége. Az operációs rendszer vezérlésen túli fontos feladata, hogy biztosítsa a számítógép erőforrásainak hatékony kihasználását. Az operációs rendszer szerepe tehát:

- ✚ a számítógép optimális működésének biztosítása, melyhez a következő funkciókat is felhasználja,
- ✚ kapcsolattartás a működtető felhasználó (ember) és a gép között,
- ✚ kapcsolattartás a számítógép hálózaton keresztül a többi számítógéppel és felhasználóval,
- ✚ memória- és perifériakezelés,
- ✚ a program és adatelérés biztosítása,
- ✚ a programok, valamint az adatok tárolása a háttértárakon,
- ✚ a felhasználói programok betöltése a memóriába, és a programok elindítása felhasználói kezdeményezésre vagy automatikusan,

- ✚ a megszakítási rendszer kezelése,
- ✚ az erőforrások elosztásának ellenőrzése, a megosztás biztosítása a távoli felhasználók számára.

Rendszertípusok

Az operációs rendszereket több szempont, így a hardverméret (mikro, kis, nagygép), a kapcsolattartás típusa (kötegelt vagy interaktív, illetve grafikus vagy karakter alapú), a felhasználók száma (egy-[single user] vagy többfelhasználós [multi user]), valamint a számítógép processzoridejének kihasználása (időosztásos (time sharing) vagy valós idejű [real time]) szerint csoportosíthatjuk.

A Microsoft operációs rendszerei

A Microsoft olyan operációs rendszereket fejlesztett ki, amelyek között megtalálhatók a kisebb teljesítményű kliensek, a nagy teljesítményű, önálló feldolgozásra alkalmas munkaállomások és a sok felhasználó számára elérhető, nagy teljesítményű kiszolgálók működtetésére alkalmas változatok.

A Windows 3.1 változata az egyedi felhasználók számára készült. Kisebb hálózatok kezelésére alakították ki a Windows 3.11 (Windows for Workgroups) változatot. A nagyobb, akár országos méretű hálózatok kezeléséhez fejlesztették ki a Windows NT-t. Ez – szemben a korábbi, 16 bites változatokkal – már igazi 32 bites operációs rendszer. Ennek segítségével programjaink nemcsak megbízhatóbbak, az operációs rendszer nemcsak stabilabb, hanem sajnos nagyobb erőforrás-igényű is lett. A kezelői felület tökéletesítését, az alkalmazhatóság további javítását jelentette a Windows 95 grafikus felülete, amelyet a Windows NT 4.0-ba is átvettek. Az egyforma felület alatt azonban itt sokkal nagyobb teljesítmény, megbízhatóbb üzem, a felhasználók és azok csoportjainak megfelelő kezelése, korszerű rendszerkezelő eszközök, az előforduló hibák jobb felismerése, kezelése, naplózása és még számos más hasznos újítás áll. A Windows NT 4.0 Workstation kisebb hálózatok kezelésére, illetve „szólóban”, helyi munkaállomáson használható eszköz. A Windows 3.1 alá fejlesztett programokon kívül egyre több, tisztán 32 bites (gyorsabb, jobb, de sokkal nagyobb) alkalmazás futtatható alatta.

Ennek az operációs rendszernek a továbbfejlesztése a Windows 2000 Professional, amelynek a Windows Intéző Súgójában is olvasható tényleges Windows verziója 5.0. A Windows 2000 Professional alkalmazásával a számítógép használata a korábbiaknál is egyszerűbbé, könnyebben kezelhetőbbé vált, mivel ez a rendszer kompatibilisebb és hatékonyabb bármely korábbi munkaállomásnál.

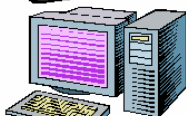
A Windows 2000 alapjainak és rendszermagjának megtartásával a Windows XP-t új külsővel ruházták fel. Kialakításánál a magától értetődő használat biztosítására törekedtek. A Windows XP-ben egyesül a korábban külön vonalon fejlesztett vállalati (NT) és otthoni felhasználásra szánt (Millennium) termékvonal.

Kiszolgálók

Windows NT Server
Windows 2000 Server
Windows 2000 Advanced Server
Windows 2000 Datacenter Server
.NET Server

Munkaállomások

Windows NT Workstation 3.51, 4.0
Windows 2000 Professional
Windows XP Professional, Home

Kliensek

MS-DOS
Windows 3.x
Windows for Workgroups 3.x
Windows 95
Windows 98
Windows ME

1. ábra. A Microsoft jelenleg elérhető operációs rendszerei

A kliensek a kiszolgálóhoz kapcsolódó helyi feladatok ellátására alkalmasak (például ilyen az adatbevitel vagy a lekérdezés), illetve a kisebb, korlátozott méretű hálózatok kiszolgálóiként jelenhetnek meg. Ilyen célra alkalmazhatók természetesen a munkaállomások is. A Windows XP Professional kompatibilis a korábbi Windows 2000, Windows NT, valamint DOS, 16 bites Windows, OS/2, LAN Manager, illetve a POSIX szabványon alapuló UNIX rendszerekkel is. Ez utóbbi operációs rendszerekben készült alkalmazások futtatá-

sához megfelelő végrehajtási környezetet biztosítanak a Windows XP védett alrendszerei.

A Windows 95 az egyprocesszoros, ix86 architektúrájú gépek operációs rendszere, amely a 16 bites környezetben az alkalmazásokat kooperatívan futtatja. A tisztán 32 bites Windows 2000 támogatja a szimultán többprocesszoros rendszereket, illetve az Alpha processzort is. A 16 bites környezetet preemptív módban futtatja. Titkosítási rendszere C2 szintű (ráadásul az időközben enyhített korlátozások lehetővé tették a 40 bites helyett a 128 bites titkosítás alkalmazását is). A preemptív multitasking működés periodikusan szakítja meg a programszálak végrehajtását. Ez megakadályozza, hogy az egyes szálak kisajátítsák a processzort, ugyanakkor lehetővé teszi, hogy a hibás szálak lekezelhetők legyenek a többi megszakítása nélkül is, vagyis egyes programok esetleges „lefagyása” nem érinti a többi futó programot. A privilegiált kernel szolgál az operációs rendszer futtatására, míg az alkalmazások felhasználó módban futnak.

A megbízható és biztonságos Windows XP rendszer három kiadását a különféle felhasználói igények szerint kínálják. Az otthoni felhasználók és játékosok számára nyújtják a kiváló digitálismédia-platformot tartalmazó Windows XP Home Edition változatot. A legmagasabb szintű bővíthetőséget és megbízhatóságot nyújtó Windows XP Professional változatot az üzleti felhasználók igényeinek kielégítésére tervezték. A Windows XP 64 bites kiadása a műszaki és speciális üzleti munkaállomások igényeihez igazodik.

Első lépések

A következőkben bemutatott néhány funkció ismerete feltétlenül szükséges a számítógéppel végzett munkához. Tudnunk kell szabályosan elindítanunk és leállítanunk a számítógépet, amely sok későbbi vesződségtől, illetve adatvesztéstől kímél meg bennünket.

A számítógép elindítása

A Windows XP Professional önálló operációs rendszer, amely a gép bekapcsolása vagy újraindítása után automatikusan betöltődik.